

Острогляд О.В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права та правоохоронної діяльності
Державного університету «Житомирська політехніка»,
професор кафедри права та публічного управління
ЗВО «Університет Короля Данила»

УДК 343.2/7

DOI 10.32845/2663-5666.2022.4.16

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Кримінально-правова політика під якою розуміється системоутворюючий елемент державної політики у сфері протидії злочинності, яка розробляє стратегію і тактику протидії злочинності кримінально-правовими засобами [9, с. 98] є базовою щодо інших політик, що входять в структуру політики протидії злочинності – кримінально-процесуальної, кримінально-виконавчої та кримінологічної.

В дослідженнях з проблематики окремих складових політики в сфері боротьби зі злочинністю використовуються різноманітні іншомовні джерела, часто відбувається змішування понять, а відповідно і суміжних з ним категорій.

Зокрема, дуже часто автори змішують поняття «кримінальна політика», «кримінально-правова політика», «політика в сфері боротьби зі злочинністю», «правова політика» тощо. Інколи ототожнюють принципи політики в сфері боротьби зі злочинністю і принципи кримінально-правової політики.

Відповідно, кожне явище, що існує в реальній дійсності взаємодіє з суміжними явищами, взаємно проникає і взаємно збагачує одне одним, використовує його певні положення, але принципи, як основні вихідні положення певної діяльності в кожного свої.

Крім того змістовне наповнення кожного правового чи політико-правового принципу відповідає в загальних рисах чинному законодавству тієї держави де він закріплюється і реалізується, а також історичному етапові розвитку самої держави, тобто змістовне наповнення принципів в різні епохи може відрізнятись.

Стан опрацювання. В науці кримінального права існує значна кількість праць, які присвячені принципам кримінально-правової політики, їх значенню та системі. Зокрема висвітленням цих питань займалися: Дагель П.С., Дудоров О.О., Коробєєв А.І., Ми-

трофанов А.А., Сабітов Т.Р., Фріс П.Л., Хавронюк М.І. та інші.

Зважаючи на різноманітність праць, всі вони містять власні підходи, інколи протилежні та допускають змішування суміжних понять, що і обумовлює необхідність подальшого дослідження. Частина вказаних дослідників не досліджували правове поле України, що також потребує висвітлення, щодо конкретного наповнення змістом кожного принципу.

Метою статті є виокремлення системи принципів кримінально-правової політики та характеристика практичної реалізації кожного елементу системи.

Виклад основного матеріалу. В науковій літературі існує різноманітність думок стосовно того, що має складати систему принципів кримінально-правової політики. В більшості науковці сходяться в тому, що цей структурний елемент політики в сфері боротьби зі злочинністю, оперує принципами правової політики загалом, а також має систему власних принципів. Проте кожна з вказаних систем має свою специфіку через систему законодавства кожної держави і, відповідно, наповнює кожен з принципів, що виділяється, власним змістом.

Як вбачається термінологічне різноманіття обумовлено тим, що часто поняття кримінальна політика і кримінально-правова політика використовуються як синоніми, але інколи перша розглядається в розумінні політики боротьби зі злочинністю і це призводить до непорозумінь.

В такому випадку варто виходити з загального розуміння принципів і визначення кримінально-правової політики, щоб зрозуміти, що саме має на увазі дослідник в кожному конкретному випадку.

Згідно Великого тлумачного словника сучасної української мови – принцип – основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку і т.ін.; особливість

покладена в основу створення, або здійснення чого-небудь, спосіб створення, або здійснення чогось [1, с. 1125];

А також з врахуванням того визначення, яке було подано вище «Кримінально-правова політика – системоутворюючий елемент державної політики у сфері протидії злочинності, яка розробляє стратегію і тактику протидії злочинності кримінально-правовими засобами» [9, с. 98], можна сформулювати наступне визначення: під принципами кримінально-правової політики можна розуміти основні вихідні положення стратегії і тактики протидії злочинності кримінально-правовими засобами.

Це визначення дозволить відмежувати принципи кримінально-правової політики від суміжних категорій, в першу чергу принципів політики в сфері боротьби зі злочинністю, розуміючи, що вони мають багато точок перетину.

Необхідно також відзначити, що часто відбувається змішування принципів кримінально-правової політики і кримінального права, що зовсім не є вірним.

Відповідно, якщо перейти до системи принципів власне кримінально-правової політики, то тут як зазначає П.Л. Фріс, загальні принципи не входять в систему принципів кримінально-правової політики, оскільки перебувають на більш високому рівні, визначаючи принципи правової політики Української держави загалом. З урахуванням висловленого, до принципів української кримінально-правової політики можна віднести: принцип відповідності кримінально-правової політики іншим елементам політики у сфері боротьби зі злочинністю; принцип врахування (відповідності) соціально-правової психології; принцип економії репресії; принцип доцільності; принцип невідворотності відповідальності; принцип диференціації й індивідуалізації відповідальності та покарання; принцип соціальної справедливості [13, с. 217].

Саме цю класифікацію і варто взяти за основу розгляду окремих принципів кримінально-правової політики.

Принцип відповідності кримінально-правової політики іншим складовим кримінальної політики. Вище вже відзначалося, що кримінально-правова політика входить в структуру політики протидії злочинності поряд з кримінально-процесуальною, кримінально-виконавчою та кримінологічною. Але саме вона є системоутворюючою, оскільки саме у рамках кримінально-правової політики визначається коло кримінально-караних діянь. Але як є ві-

дома фраза – кримінальний процес без кримінального права не існує, а кримінальне право без процесу є мертвим, то так само кримінально-правова політика може існувати тільки узгоджуючи свої принципи з принципами інших складових політики в сфері боротьби зі злочинністю.

Принцип врахування соціально-правової психології, національного менталітету українського народу. Вже під час визначення кола злочинного, тобто в процесі криміналізації, законодавець повинен врахувати, крім інших моментів, історичні уявлення, що склалися у суспільстві, про добро і зло, справедливість і несправедливість, злочинне і незлочинне, інші ціннісні орієнтації, моральні й етичні категорії [13, с. 219].

Дуже часто в побутовому спілкуванні можна почути думку, про необхідність запозичення законодавства якоїсь з розвинутих країн. Саме реалізація цього принципу і є відповіддю на неможливість такого впровадження. Кожна країна має свій власний менталітет і свою власну історію, в тому числі і правотворення, що неможливо невраховувати.

Принцип економії репресії (обмеження її «мінімальним мінімумом») має основне значення для кримінально-правової політики. Своє вираження даний принцип знаходить на всіх стадіях її реалізації. Діяння, з якими дійсно необхідно боротися кримінально-правовими засобами, ступінь суспільної небезпеки цих діянь має бути настільки високим, що застосування інших заходів правового впливу виявляється малоефективним і зрештою безрезультатним, в тих випадках і ситуаціях, коли позитивний соціальний ефект боротьби з такого роду діяннями досягається застосуванням менш жорстких заходів, використання кримінальної репресії стає марнотратним. Принцип економії репресії далі означає, що навіть за наявності всіх підстав для криміналізації, при обґрунтованій доцільності встановлення кримінально-правової заборони остання повинна містити таку його міру, яка обмежена мінімальним числом каральних елементів, необхідних і достатніх для досягнення поставлених перед кримінальним законом цілей [4, с. 77; 10, с. 89; 12, с. 37-38].

За твердженням Сабітова Т.Р. принцип економії репресії проявляється на різних стадіях реалізації кримінально-правової політики. На стадії законотворчості, по-перше, дотримання цього принципу означає криміналізацію тільки тих діянь, які дійсно представляють достатній

ступінь суспільної небезпеки. По-друге, реакцією на що визнається кримінальним законом злочинним поведінку повинні бути такі заходи, які є достатніми для виконання завдань загальної і приватної превенції. Зайва строгість, яка полягає у невідповідності заходів кримінально-правового впливу, передбачених в КК, характеру і ступеню суспільної небезпеки діяння, не відповідає уявленням про справедливість, науковості, підриває в очах народу авторитет кримінального закону, веде до зайвого марнотратства кримінально-правової репресії [11, с. 172].

На стадії правозастосування розглянутий принцип реалізується в тому, що, маючи в арсеналі різні засоби впливу на порушника кримінально-правової заборони, правозастосувач повинен вибрати найменш репресивний засіб для досягнення позитивного ефекту. Не допускається вибір відповідної на злочинну поведінку заходи «з запасом». Принцип економії репресії також передбачає: своєчасну декриміналізацію діянь, які з часом втратили певну ступінь суспільної небезпеки; застосування заходів впливу, альтернативних позбавленню волі; посилення депеналізаційних процесів. [11, с. 172]

Цей принцип тісно переплітається з іншим – *принципом доцільності*. Він, зокрема, якраз і означає, що застосування заходів кримінально-правового впливу повинно узгоджуватися з метою, що стоїть перед кримінальною репресією. При здійсненні кримінально-правової політики важливо не тільки не впасти в ригоризм, але й уникнути іншої крайності – надмірної лібералізації репресії. Однаково неправильним було б як надання заходам кримінально-правової дії характеру відплати або віддяки, так і безмежна їх гуманізація. Межі кримінальної репресії, види і характер заходів дії, а також їх вибір і застосування на практиці, визначаються за допомогою принципу доцільності. Кінцевою метою і задачею розробки і застосування цих заходів є, як відомо, охорона правопорядку від злочинних посягань, зниження рівня злочинності, виправлення і перевиховання злочинців, загальна й спеціальна превенція [13, с. 221].

Принцип доцільності заходів боротьби зі злочинністю означає вимогу відповідності цих заходів тим цілям, заради яких вони застосовуються (цілям покарання, запобіжних заходів і т.д.). Соціальній державі чуже застосування репресії як самоціль, в ім'я помсти [2, с. 36].

За твердженням Коробєєва А.І. принцип **доцільності**, зокрема, означає, що застосування заходів кримінально-правового впливу має уз-

годжуватися з цілями, що стоять перед кримінальною репресією. Реалізація принципу доцільності здійснюються як у правотворчій, так і у правозастосовчій діяльності. Криміналізація діянь буде виправданою лише тоді, коли законодавець прийде до обґрунтованого висновку про доцільність встановлення кримінально-правової заборони. В ідеалі все, що законно, має бути доцільним. Саме законність має нести собі найвищу доцільність [4, с. 78-79].

Цю позицію підтримує і Митрованов А.А., зазначаючи, даний принцип визначає рамки кримінальної репресії, види і характер засобів впливу на винного, а також їх вибір і застосування на практиці, забезпечує баланс між кримінально-правовим ригоризмом і надмірною лібералізацією репресії. Кінцеву мету розробки і застосування кримінально-репресивних заходів згідно зі статтею 1 КК складають охорона прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку і громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, запобігання злочинам. Частина 2 статті 50 вказує на проміжні цілі даних заходів – мету покарання, якою є кара, виправлення особи, що вчинила злочин, спеціальна та загальна превенція [7, с. 51].

Принцип *невідворотності відповідальності* включає необхідність: а) виявлення та розкриття всіх без винятку вчинюваних у реальній дійсності злочинів; б) притягнення до кримінальної відповідальності всіх осіб, винних у їх вчиненні; в) застосування до кожного з них заходів кримінального покарання або замінюючих його заходів, або звільнення від кримінальної відповідальності і/або від покарання у випадках і на підставах, передбачених кримінальним законом; г) відшкодування заподіяної злочином шкоди там, зрозуміло, де це можливо [13, с. 223].

Стосовно цього принципу є і інший підхід. Зокрема, Сабітов Т.Р. вказує, що на даному етапі розвитку держави, цей принцип не може бути загальним правилом, а тому таким не є. Зокрема, з цього приводу від відзначає, що деякі юристи відносять цю ідею до числа принципів кримінально-правової політики. Однак кримінально-правова політика, реалізована державою, свідчить про зворотне. Невідворотність відповідальності передбачає її неминучість, стовідсоткове застосування і абсолютне виключення можливості звільнення від неї особи, яка вчинила злочин. Крім того, високий рівень злочинності в державі, перепопненість виправ-

них установ особами, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі, економічна криза в країні і багато інших фактори не дозволяють перейти до реалізації принципу невідворотності відповідальності в кримінальному праві. У кримінальній політиці очевидні тенденції звернення до принципу невідворотності відповідальності, але лише в боротьбі з вузьким колом злочинів, що представляють найбільш високу небезпеку для сучасного суспільства і всього світу. Така подвійність кримінальної політики не залишить шансу для відмови від таких заходів, як умовне засудження, звільнення від покарання і кримінальної відповідальності і т. д. [11, с. 173].

Принцип диференціації і індивідуалізації відповідальності й покарання. Суть принципу диференціації та індивідуалізації відповідальності та покарання у тому, що кримінальна репресія не має носити зрівняльного характеру. Як немає двох абсолютно ідентичних злочинів, а також абсолютно тотожних їх виконавців, так і не повинно бути одномасштабного, усередненого підходу до різних категорій злочинів та злочинців. Це досягається завдяки здійсненню принципу диференціації. Даний принцип означає необхідність на законодавчому та правозастосовчому рівнях відповідно розмежовувати застосування заходів кримінально-правового впливу: суворих – особам, які вчиняють особливо тяжкі та тяжкі злочини, небезпечним та злісним злочинцям та порівняно м'яких заходів – до осіб, які вчиняють злочини невеликої та середньої тяжкості, ситуативним та випадковим злочинцям [4, с. 81; 10, с. 94-95].

Як зазначає Дагель П.С., принцип диференційованого підходу та індивідуалізації означає, що по відношенню до різних категорій злочинів і злочинців здійснюється диференційований підхід: поряд із застосуванням строгих примусових заходів до осіб, які вчинили небезпечні злочини, і до злісних злочинців, допускається пом'якшення їх застосування щодо злочинців, які не приставляють великої суспільної небезпеки; крім того, даний принцип означає, що самі примусові або альтернативні їм заходи повинні бути індивідуалізовані, точно відповідати характеру скоєного та особистості винного. Основою застосування диференційованого підходу та індивідуалізації є класифікація злочинів та злочинців за ступенем їх суспільної небезпеки, а такі диференціація заходів боротьби зі злочинністю [2, с. 36].

Принцип справедливості. Ідея справедливості, будучи морально-етичною категорією, гносеологічно спочатку була сприйнята політичними учнями і лише потім перейшла в правові теорії. За Сократом і Платоном, а вони були одними з перших інтерпретаторів цієї категорії, справедливість – це подяка кожному за заслуги і водночас – стримування сили мудрістю. Відповідно до ідеї справедливості в законі встановлюються кримінально-правові заборони, які в негативній формі визначають обов'язкові для всіх правила поведінки і допустимі його межі [13, с. 227].

У процесі криміналізації тих чи інших діянь законодавець змушений враховувати, наскільки справедливим буде виглядати кримінально-правова заборона в очах громадської думки, чи буде вона сприйнята як звичайна правосвідомість. Наприклад, при всьому різко негативному ставленні у суспільстві до суїциду встановлення кримінальної відповідальності за самогубство для осіб, чия спроба до нього виявилася невдалою, було б очевидним порушенням принципу справедливості [4, с. 83].

Принцип диспозитивності. Як відомо, «диспозитивність – юридична категорія, яка характеризує можливість вільного розпорядження суб'єкта права його правами». У науці кримінально-правової політики та у кримінально-правовій науці немає єдності думок щодо розуміння притаманності цього принципу кримінально-правовій політиці і кримінальному праву [13, с. 231].

Але зважаючи, на подальше розширення диспозитивних начал кримінальному законодавстві (звільнення від кримінальної відповідальності, медіація, пробація тощо) даний принцип заслуговує на віднесення його до принципів кримінально-правової політики.

Різноманітність підходів щодо визначення та характеристики принципів кримінально-правової політики обумовлена, серед іншого, і тим, що вони на відміну від принципів кримінального права не мають в більшості законодавчого закріплення. Тому варто розглянути можливість такого закріплення, а що це буде чи Концепція кримінально-правової політики чи окремі декларативні норми Кримінального кодексу, то вже на розсуд законодавця.

Є і кардинально інші класифікації принципів кримінально-правової політики, які швидше всього є ідеями бачення її розвитку. Наприклад, Дудоров О.О. та Хавронюк М.І. в своєму

курсі Кримінального права користуються класифікацію С.М. Іншакова, згідно якої кримінально-правова політика повинна ґрунтуватися на певних принципах, що є запорукою її успіху. Основними принципами кримінально-правової політики мають бути: 1) принцип системності; 2) принцип розвитку; 3) принцип участі всіх членів суспільства; 4) принцип адекватного забезпечення; 5) принцип гуманізму [3, с. 61-62].

З цього приводу слід відзначити, що ця класифікація принципів значною мірою повторює викладену вище, просто маючи інші назви для позначення принципів, наприклад, принцип системності то той самий принцип відповідності кримінально-правової політики іншим складовим кримінальної політики, інші ж принципи швидше всього є принципами загалом політики в сфері боротьби зі злочинністю, а не кримінально-правової, зокрема.

В якості висновків, а також ілюстрації, що відбуватиметься при неправильному розмінні змісту і наповненні принципів кримінально-правової політики можна викласти ситуацію щодо боротьби з кримінальними правопорушеннями проти власності в умовах воєнного стану.

З початком повномасштабної агресії росії проти України суспільство зіткнулося з рядом нових проблем. Однією з таких виявилось загострене почуття справедливості, вимога негайної кари до тих осіб, які вчиняють посягання на власність в умовах воєнного часу [дет.див.дж. №8].

Оскільки в суспільстві, у тому числі і завдяки висвітленню в ЗМІ в більшості негативних сторін роботи судових та правоохоронних органів, сформувався чітке переконання про неспроможність справедливого покарання винних – країною прокотилася хвиля самосудів над так званими «мародерами».

В більшості реагуючи на запит суспільної думки, а також прагнучи впорядкувати цю групу відносин ВРУ 3 березня 2022 р. прийняла Закон про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство (реєстр.№7124) (опубліковано 6 березня, набрав чинності 7 березня).

Тобто, наприклад, за крадіжку, вчинену в умовах воєнного стану має наставати покарання у вигляді позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років.

Згідно статистичних даних, крадіжка це одне з найбільш поширених діянь в Україні, кількість

зареєстрованих крадіжок коливається в межах 200000 випадків на рік.

Але зважаючи на таку кількість зареєстрованих діянь, чи відповів законодавець дійсно на потреби суспільства значно, кратно посиливши покарання саме за крадіжку? Чи не є таке покарання занадто суровим? Чи дає таке покарання можливість застосувати індивідуалізацію кримінальної відповідальності, як метод кримінально-правової політики, в кожному конкретному випадку? Чи не змушені суди в змінених умовах воєнного стану долати поспішні кримінально-правові політичні рішення законодавця в процесі застосування цієї норми (усунути проблему може лише суб'єкт правотворчості)? І чи не свідчить це про необхідність коригування норми ст. 185 ККУ?

Якщо звернутися до Єдиного державного реєстру судових рішень (<https://reyestr.court.gov.ua/>). (для аналізу обрано суди Івано-Франківської області, як віддаленої від зони безпосередньої бойових дій, а також в якій суди не змінювали підсудність. Період 1 липня – 1 вересня 2022 року), то за цей час винесено 56 вироків (не всі вони стосовно діянь, вчинених після 6 березня 2022 року) обвинуваченим у вчиненні діянь передбачених ст. 185 ККУ.

На підставі аналізу можна зробити висновки, що практика призначення покарання за вчинення крадіжки в умовах воєнного стану йде наступними шляхами: 1. Найбільш поширений – застосування ст. 69 ККУ, тобто призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. 2. Призначення мінімального покарання передбаченого ч. 4 ст. 185 – 5 років позбавлення волі з застосуванням ст. 75 ККУ, тобто звільнення від відбування покарання з випробуванням. 3. Одночасне застосування ст.ст. 69 і 75, тобто призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом від якого особа звільняється з випробуванням. 4. При наявності невідбутої частини покарання за попереднім вироком, а також вчинення кількох діянь в умовах воєнного стану, застосовується лише ч. 4 ст. 185, але і в цьому випадку покарання мінімальне, що передбачено санкцією цієї частини – 5 років позбавлення волі.

Тому навряд чи таке реальне застосування зазначених змін відповідає аналізованим вище принципам економії репресії, доцільності, невідворотності відповідальності, диференціації і індивідуалізації відповідальності й покарання, справедливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
2. Дагель П. С. Проблемы советской уголовной политики. Учебное пособие. Владивосток: Изд-во Дальневост. ун-та, 1982. 124 с.
3. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2014. 944 с.
4. Коробеев А.И. Соотношение принципов уголовно-правовой политики и принципов уголовного права // Правовая политика и правовая жизнь. 2001. № 3, С. 73-85
5. Кримінальний кодекс України. За станом на 7 березня 2022 р. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
6. Кримінальний процесуальний кодекс України [текст]. К. : «Центр учбової літератури», 2012. 254 с.
7. Митрофанов А. А. Основні напрямки кримінально-правової політики в Україні: формування та реалізація. Одеса: Вид-во Одеського юридичного інституту НУВС, 2004. 132 с.
8. Острогляд О.В. Кримінально-правова політика протидії кримінальним правопорушенням проти

власності в умовах воєнного стану: очікування та реальність // Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи: матеріали Круглого столу (23 вересня 2022 року) / упор. І.В.Гловюк, Н.Р. Лашук, В.В.Навроцька, І.Р.Серкевич, Н.І.Устрицька. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. С. 65-68

9. Острогляд О.В. Поняття та ознаки кримінально-правової політики // Jurnalul Juridic National: teorie si practica. №4(44). 2020. С. 95-99

10. Полный курс уголовного права: В 5 т. / Под ред. док. юрид. наук, проф., заслуженного деятеля науки РФ А.И.Коробеева. Т.1 Преступление и наказание. СПб.: Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2008. 1133 с.

11. Сабитов Т. Р. Уголовно-правовая политика Российской Федерации и ее принципы // Весник НГУ. Серия: Право. 2007. Том 3. Вип. 1. С. 167-165.

12. Уголовно-правовая политика. Тенденции и перспективы / Голик Ю.В., Коробеев А.И., Усс А.В. Красноярск: Изд-во Краснояр. ун-та, 1991. 240 с.

13. Фріс П. Л. Идеология кримінально-правової політики : монографія. Івано-Франківськ : Супрун В. П. 2021. 389 с.

Острогляд О.В. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В статті розглядається багатоманітність підходів до поняття принципів кримінально-правової політики, що обумовлено змішуванням понять кримінально-правова політика, кримінальна політика, політика в сфері боротьби зі злочинністю. Розкрито характеристику принципів кримінально-правової політики, під якими можна розуміти основні вихідні положення стратегії і тактики протидії злочинності кримінально-правовими засобами. Кожне явище, що існує в реальній дійсності взаємодіє з суміжними явищами, взаємно проникає і взаємно збагачує одне одним, використовує його певні положення, але принципи, як основні вихідні положення певної діяльності в кожного свої. Вказано, що кримінально-правова політика, як системоутворюючий елемент політики в сфері боротьби зі злочинністю, звичайно користується і принципами останньої і принципами правової політики загалом, але має і власний спектр принципів, що відображають специфіку цієї діяльності. Проаналізовано поняття та зміст наступних принципів кримінально-правової політики: принцип відповідності кримінально-правової політики іншим елементам політики у сфері боротьби зі злочинністю; принцип врахування (відповідності) соціально-правової психології; принцип економії репресії; принцип доцільності; принцип невідворотності відповідальності; принцип диференціації й індивідуалізації відповідальності та покарання; принцип соціальної справедливості, принцип диспозитивності.

Ключові слова: принцип, кримінально-правова політика, політика в сфері боротьби зі злочинністю, доцільність, справедливість, диспозитивність, економія репресії, невідворотність відповідальності.

Ostrohliad O.V. CHARACTERIZATION OF THE PRINCIPLES OF CRIMINAL LAW POLICY AT THE CURRENT STAGE OF DEVELOPMENT OF UKRAINE

The article is devoted to the consideration of the multifaceted approaches to the concept of the principles of criminal law policy, which is due to the mixing of the concepts of criminal law policy, criminal policy, policy in the field of crime fighting. The characteristics of the principles of criminal law policy, under which one can understand the main initial provisions of the strategy and tactics of combating crime by means of criminal law, are revealed. Each phenomenon that exists in real reality interacts with related phenomena, mutually penetrates and mutually enriches each other, uses its certain provisions, but the principles, as the main starting provisions of a certain activity, each has its own. It is indicated that criminal law policy, as a system-forming element of policy in the field of crime fighting, usually uses the principles of the latter and the principles of legal policy in general, but also has its own spectrum of principles that reflect the specifics of this activity. The concept and content of the following principles of criminal law policy have been analyzed: the principle of compliance of criminal law policy with other elements of policy in the field of crime fighting; the principle of taking into account (compliance) socio-legal psychology; the principle of economy of repression; principle of expediency; the principle of inevitability of responsibility; the principle of differentiation and individualization of responsibility and punishment; the principle of social justice, the principle of discretion. It is indicated that incorrect exchange of the content and implementation of the principles of criminal law policy can lead to hasty changes, which instead of resolving the situation, will create new problems.

As it was with the changes to the criminal legislation due to the introduction of martial law. In particular, regarding the fight against property crimes. In the analyzed situation, there is a contradiction with the principles of economy of repression, expediency, inevitability of responsibility, differentiation and individualization of responsibility and punishment, justice.

Keywords: principle, criminal law policy, policy in the field of crime fighting, expediency, justice, dispositiveness, economy of repression, inevitability of responsibility.